

Herdenking bij Keienmonument Apeldoorn in bijzonder Samuel Esmeijer, 29 november 2024

Beste mensen,

Wat doe ik, Emile Roemer,
Commissaris van de Koning in Limburg,
bij een herdenking in Apeldoorn?

En dan in het bijzonder
ter ere van Samuel Esmeijer?

Daar kan ik kort over zijn;
zonder hem zou ik hier niet staan;
niet eens bestaan;
had mijn vader,
nóóit mijn vader kunnen worden.

Lang heb ik dat niet geweten...

Mijn vader,
veel vertelde hij niet over de oorlog;
áls hij al wat vertelde, was het luchtig,
een beetje geromantiseerd...

De eerste keer dat ik merkte
dat er méér speelde
was op vakantie
ergens in de jaren zeventig
in Duitsland
met ons gezin.

We zaten ergens
in een bos te picknicken,
toen hij aan de praat raakte
met een oudere heer.

Een oud-SS´er naar bleek,

schaamteloos opscheppend
over de nazi-wandaden
gepleegd in de oorlog.

Mijn vader,
ging hélemaal door het lint.
We moesten alles op alles zetten
om hem bij die man weg te halen.

Ik vond het schokkend,
mijn vader – zo ´n rustige, keurige man -
wat bezielde hem?

Nee,
mijn vader vertelde niet veel...
Pas lánɡ na zijn dood in 2002
ging ik het beter begrijpen,

dankzij 2 Rotterdammers die een boek schreven
over hún vaders in het verzet,
en steeds weer de naam van mijn vader
- Chris Roemer - tegenkwamen.

Zíj ontdekten zijn hele verhaal.

Het hele verhaal van hoe diep hij
in het verzet zat tegen het kwaad
dat die man in het Duitse bos vertegenwoordigde.

Mijn vader – een geboren Rotterdammer –
was 22 toen de oorlog uitbrak.

Als dienstplichtig militair ligt hij in mei 1940
– met een geweer met drie kogels –
aan de grens om het land te verdedigen;
samen met zijn bataljon
moet hij zich terugtrekken tot Duinkerke,

om daarna 'op eigen houtje' terug te keren
in een platgebombardeerde stad.

Hij sluit zich aan bij een reddingsbrigade
die slachtoffers uit stukgeschoten huizen haalt,
maar duikt ook in het verzet.

Mijn vader – zo hoorde ik later –
vormde als commandant van die brigade,
én als rechterhand van **verzetsleider** pater Apeldoorn,
een belangrijke spil.

Een belangrijke spil in
het regelen van onderduikadressen, voedselbonnen en alles wat nodig was,
voor wie het leven bovengronds niet langer veilig was;
én was betrokken bij het 'maken, stencilen en verspreiden' van verzetskrant *De Wacht*.

En dat gaat goed, totdat het vreselijk fout gaat.
Het is 20 oktober 1944 als de *Sicherheits Dienst*
hem als 'grote vangst' in handen krijgt.

Mijn vader – die zoveel wist –
wordt verhoord,
gemarteld en veroordeeld:
tot de dood door kogel.

Maar voordat hij die kan krijgen
en óók voordat twee SS-officieren uit Duitsland
arriveren om hem aan een laatste – nog wreder –
verhoor te onderwerpen,
weet de Knokploeg Rotterdam
hem op spectaculaire wijze
te bevrijden uit het politiebureau
- het Haagse Veer aan de Coolsingel -
waarin hij is opgesloten.

Een knokploeg,

onder leiding van **Samuel Esmeijer**,
die het voor elkaar krijgt
dat bureau binnen te dringen
via het naastgelegen huis van de kantinebaas
én – verkleed als SS ´ers – via de voordeur...

Binnen 20 minuten weten
Samuel en zijn kameraden
mijn vader en zo ´n 40 andere verzetsmensen
op de avond van de 24e oktober
uit hun cellen te bevrijden
en naar een veilige plek te voeren.

Mijn vader ontloopt zo zijn dood,
duikt onder in Den Haag
waar hij tot het einde van de oorlog
actief blijft in het verzet.

Maar Samuel
verliest hier – een maand
nádat hij het leven van mijn vader redde –
dat van hemzelf,
als hij wéér een nieuwe bevrijding
van verzetsmensen
op poten zet ...

Daarom ben ik dus hier vandaag,
om hem – ook 80 jaar later –
te eren, te danken en te herdenken
als de man die het mogelijk maakte
dat mijn vader – én anderen - de oorlog overleefde
en ik dus kan bestaan.

Maar niet alleen daarom...

Ook na 80 jaar

is en blijft het belangrijk
deze en vele andere 'verhalen van toen'
te blijven vertellen.

Verhalen die ons leren
hoe gruwelijk veel
onze vrijheid heeft gekost,
aan pijn, verdriet en levens,
van burgers, bevrijders en het verzet.

Het is een vrijheid
die we zeker in
de wankelende wereld van vandaag
wáárd moeten zien te blijven.

Níet de vrijheid die
wij van na de oorlog
als ons hele leven gewoon zijn;

en ons zó eigen hebben gemaakt,
dat we neigen te denken
dat die enkel en alleen voor onszelf geldt,
en niet voor die ander...

Néé, niet die vrijheid,
maar de zwaarbevochten vrijheid
waarvoor mijn vader **zijn** leven waagde,
en Samuel Esmeijer,
Johannes van Bijnen
en Huib Verschoor
én al die andere verzetsmensen hier
het **hunne** gaven.

Dáárvoor moeten
die verhalen
blijven herhalen.

Niet enkel
om te herinneren
en te herdenken,
maar vooral óók
om te **voorkomen**
dat we onze vrijheid, democratie en rechtstaat
óóit weer verliezen...

Meer eer
kan ik, kunnen wij,
de redder van mijn vader
en al die anderen
niet geven...